

"מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך" אהרן הכהן גלגול הרן תיקן את הרן שנשרף על קדושת השם שלא לשמה

יש להעיר בזה ממה שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת בהר קיא:), כי אברהם אבינו שהיה גם כן גלגול של אדם הראשון שעבד עבודה זרה, היה צריך להישרף בכבשן האש כדי לקיים בכך מקרא שכתוב (דברים ז-כה): "פסילי אלהיהם תשרפון באש". אך כפי הנראה היה מספיק שנכנס לכבשן האש בכוונה טהורה להישרף ולקדש שם שמים, ועל ידי זה מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה.

על כך אומר האריז"ל כי הרן שלא היתה כוונתו לשם שמים שהרי חשב שינצל, לכן אף על פי שנשרף בפועל על קדושת השם עדיין לא השלים התיקון, והיה צריך להתגלגל באהרן הכהן לתקן החטא הנזכר, וזהו הענין ששמו של אהר"ן הוא ממש כאותיות שמו של הר"ן, אלא שניתוספה עליו האות א' בשמו אהר"ן.

אמנם עתה מוטלת עלינו החובה להתבונן: א) איך תיקן אהרן את הפגם של הרן במסירות נפשו, אף שלא מסר נפשו להיהרג כמו חור שלא לעשות העגל, ובמקום זה עשה את העגל וגרם בכך שעבדו אותו. ב) מדברי רבינו האריז"ל שגילה לנו, כי בשמו של אהר"ן יש אות א' יתרה על שמו של הר"ן, משמע כי תיקונו של אהרן כרוך ורמוז באות א' היתרה על שמו של הרן, וצריך ביאור מה ענין אות א' לתיקון נשמתו של הרן.

אהרן הכהן זכה בכהונה גדולה בזכות מסירות נפשו בחטא העגל

רחש לבי דבר טוב לבאר דברי רבינו האריז"ל, על פי מה שגילו לנו חכמינו ז"ל ישוב נפלא על הפליאה העצומה, מה ראה אהרן הכהן קדוש ה' על ככה לעשות העגל, ולא מסר נפשו להיהרג על קדושת השם, כי התשובה על כך רמוזה במקרא שכתוב מיד אחרי שעשה את העגל (שמות לב-ה): "וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר". ופירש רש"י בשם המדרש: "ראה חור בן אחותו שהיה מוכיחם והרגוהו, וזהו ויבן מזבח לפניו, ויבן מזבח לפניו. ועוד ראה ואמר, מוטב שיתלה בי הסרחון ולא בהם".

והשליכו [נמרוד] לכבשן האש, והרן יושב ואומר בלבו, אם אברם נוצח אני משלו, ואם נמרוד נוצח אני משלו. וכשניצל אברם אמרו לו להרן, משל מי אתה, אמר להם הרן, משל אברהם אני, השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשדים".

נמצינו למדים מזה, כי מסירות נפשו של הרן על קדושת השם לא היתה בשלימות, שהרי מתחילה נסתפק אם למסור נפשו, ואמר בלבו כי אם נמרוד נוצח אני משלו, ובסוף מסר נפשו רק אחרי שראה כי אברהם ניצל מכבשן האש. מגלה לנו רבינו האריז"ל כי מטעם זה נתגלגל אחר כך באהרן הכהן שתיקן פגם זה, והנה הדברים ב"שער הגלגולים" (הקדמה לג):

"אהרן, ג' אותיות מן הרן, ונוסף עליו אות א'... ונחזור בענין אהרן, כי הוא הרן אחי אברם, והרן בא לתקן חטא אדם הראשון שעבד עבודה זרה, ולא די שלא תיקן, אלא שגם עתה לא האמין בה', אלא עד שיצא אברהם מכבשן האש כמו שאמרו ז"ל, ולכן נשרף הרן באור כשדים, ואחר כך נתגלגל באהרן לתקן חטא הנזכר".

הרן היה צריך להישרף כדי לתקן חטא אדם הראשון

והנה מה שאמר כי הרן היה צריך לתקן חטא אדם הראשון שעבד עבודה זרה, כוונתו ממה שמצינו שהנחש הפיל את אדם וחוה ברשתו בחטא עץ הדעת בדברי הכפירה (בראשית ג-ה): "כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע". ופירש רש"י: "כי יודע, כל אומן שונא את בני אומנתו, מן העץ אכל וברא את העולם. והייתם כאלקים, יוצרי עולמות". ואין לך כפירה גדולה מזו להאמין בשקריו של הנחש שאפשר להיות כאלקים. ועל כך אומר האריז"ל כי הרן בהיותו גלגול אדם הראשון שחטא בעבודה זרה, היה צריך למסור נפשו להישרף על קדושת השם.

בפרשתנו פרשת כי תשא דבר בעתו מה טוב, להתבונן על מה שנסתבב מן השמים להעמיד את אהרן הכהן קדוש ה' במבחן הנורא של עשיית העגל, שהרי ברור שאי אפשר להבין הדברים כפשוטם ח"ו שהוא נכשל בכך, שהרי הקב"ה בחר בו להיות הכהן הגדול לשרת בקדשי הקדשים ביום הכיפורים, ומקרא מלא דיבר הכתוב (דברי הימים א כג-יג): "בני עמרם אהרן ומשה, ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים, הוא ובניו עד עולם, להקטיר לפני ה' לשרתו ולברך בשמו עד עולם".

והנה הם הכתובים המדברים איך נסתבב שיעשה אהרן את העגל (שמות לב-א):

"וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר, ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו, קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו. ויאמר אליהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנותיכם והביאו אלי, ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם ויביאו אל אהרן, ויקח מידם ויצר אותם בחרט ויעשהו עגל מסכה, ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים".

אהרן גלגולו ותיקונו של הרן

פתח דברינו יאיר במה שגילה לנו רבינו האריז"ל ענין נשגב, הפותח לנו פתח כחודו של מחט כמציץ מן החרכים לראות נפלאות דרכי ה', המגלגל גלגולי נשמות כדי לתקן שלא ידח ממנו נידח. והנה מה שמגלה לנו האריז"ל כי אהרן הכהן היה גלגולו ותיקונו של הרן אחי אברהם, שמסר נפשו על קדושת השם באור כשדים, אך מסירות נפשו לא היתה בשלימות, כי היה טמון בה פגם שלא לשמה, כמו שכתוב בפרשת נח (בראשית יא-כה): "וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים". ופירש רש"י בשם מדרש אגדה:

"על פני תרח אביו, שעל ידי אביו מת, שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד, על שכתת את צלמיו

אריז"ל: אהרן הוא גלגול הר"ן שמסר נפשו בכבשן האש, רק אחרי שראה שניצל אברהם מכבשן האש

האות א' שניתוספה בשמו של אהרן על הר"ן, לרמז שכל מעשיו לא היו אלא לכבוד אלופו של עולם

הקב"ה צירף המעשה הטוב של הרן שמסר נפשו, עם המחשבה הטובה של אהרן הכהן למסור נפשו

מדרש: אהרן שהיה כהן חשש שאם יהרגוהו כמו שהרגו את חור הנביא שוב לא יהיה להם תיקון לעולמים

ענין זה מבואר ביתר הרחבה בגמרא (סנהדרין ז, ט), כי אהרן עשה את העגל ולא מסר נפשו להיהרג על קדושת השם, כמו שעשה חור כשביקשו ממנו לעשות את העגל, כי אם היו ישראל הורגים גם את אהרן לא היתה להם תקנה לעולמים:

"וירא אהרן ויבן מזבח לפניו, מה ראה, אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר, ראה חור שזבוח לפניו, אמר אי לא שמענא להו השתא, עבדו לי כדעבדו בחור, ומיקיים בי (איכה ב-כ) אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא, ולא הויא להו תקנתא לעולם, מוטב דליעבדו לעגל, אפשר הויא להו תקנתא בתשובה".

זאת ועוד מצינו חידוש גדול במדרש (ויק"ר יג), כי בזכות שקיבל אהרן על עצמו לעשות את העגל כדי להציל את ישראל מכליה, בחר בו הקב"ה להיות הכהן הגדול העובד עבודת הכהונה הגדולה ביום הכיפורים בקדשי הקדשים, ודרשו על כך מקרא שכתוב (תהלים מה-ח): "אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחבריך".

"בשעה שעשו ישראל אותו מעשה, בתחילה הלכו אצל חור אמרו לו קום עשה לנו אלהים, כיון שלא שמע להן עמדו עליו והרגוהו... ואחר כך הלכו אצל אהרן אמרו לו קום עשה לנו אלהים, כיון ששמע אהרן כן מיד נתיירא... אמר אהרן מה אעשה, הרי הרגו את חור שהיה נביא, עכשיו אם הורגים אותי שאני כהן, מתקיים עליהם המקרא שכתוב אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא, ומיד הם גולין..."

אמר אהרן אם בונין הן [את העגל] אותו הסירחון נתלה בהן, מוטב שיתלה הסירחון בי ולא בישראל... אמר לו הקב"ה לאהרן, אהבת צדק, לצדק את בני, ושנאת מלחיבן, על כן משחך אלקים אלקיך, אמר לו, חייך שמכל שבטו של לוי, לא נבחר לכהונה גדולה אלא אתה".

נמצינו למדים מזה, כי אהרן מצד עצמו היה באמת מוכן ומזומן למסור נפשו להיהרג על קדושת השם שלא לעשות העגל, אולם אחרי שראה שהרגו את חור שהיה נביא על שלא הסכים לעשות העגל, השכיל להבין שאם יהרגו גם אותו יתקיים בהם: "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", ושוב לא יהיה להם תיקון, לכן אמר מוטב לעשות העגל ויתלה הסירחון בי, ועל חטא העגל יהיה להם תיקון בתשובה.

דברים נוראים מה"חתם סופר" בענין מסירות נפש של אהרן

ועתה בא וראה מה שמצינו דברים נפלאים בענין מסירות נפשו של אהרן בחטא העגל, במשנתו הטהורה של מרן ה"חתם סופר" ב"תורת

משה השלם" (פרשת כי תשא דף קצד: ד"ה ויעשהו), שהביא בשם חסיד אחד, כי "מסירות נפש" פירושה למסור גם את הנפש הרוחנית לה', כלומר להיות מוכן לאבד גם את חלקו בעולם הבא, כי אם הוא מוסר רק את גופו בעולם הזה, לא היינו מכנים זאת "מסירות נפש" אלא "מסירות גוף", והנה הדברים בלשון קדשו:

"בספרי מוסר הביאו בשם חסיד אחד שאמר, אם היה נגזר מן השמים שעל מצוה נקבל עונש ועל עבירה נקבל שכר, הייתי עושה מצוה ולא עבירה מאהבת ה', אחרי שידעתי שרצון קוני היה לעשות מצוה, הגם שמעניש אותי על כך אף על פי כן לעשות רצונך אלקי חפצתי.

ומפרש שם זו מסירת הנפש האמיתית, כי אם מוסרים עצמנו למיתה עבור כבוד ה', אזי לא מסרנו נפשינו רק את גופינו ולא השלכנו נפשינו מנגד אבל אם עושים דבר שעל ידי זה גורמים כריתת הנפש, שיודע שנפשו ירד לשאול לאבדון, ואף על פי כן לא נמנע מלעשות זאת כי יתקדש השם יתברך בזה, זו היא מסירת הנפש האמיתית".

על פי האמור הוא מוסיף לבאר בדברי קדשו, מה שהבאנו מן הגמרא הטעם שעשה אהרן את העגל, כי ראה שהרגו את חור וחשש שאם יהרגו גם אותו יתקיים בהם: "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", ושוב לא תהיה להם תקומה לעולם, אמר מוטב שיעשו העגל אפשר שתהיה להם תקנה בתשובה. מתמה על כך החתם סופר: "הלא איסור עבודה זרה יהרג ואל יעבור, ואיך מלא לבו לעבור עבירה זו... וגדולה מזו שאחר מעשה העגל נעשה כהן גדול ומיהיכן זכה לכך". אך לפי האמור הוא מתרץ בלשון קדשו:

"והנה אהרן הצדיק הבין מזבח שלפניו, היינו שראה את חור שנהרג על שמסר נפשו שלא לעשות העגל, ואם ישלחו יד גם בו אזי אין תקומה ח"ו לשונאי ישראל, אמר אהרן בלבו מוטב שיתקיימו ישראל ויאבד הוא, ויהיה מדת הדין מתוחה נגדו והמה ימלטו. אולם הבוחן לבבות ידע שכוונת אהרן

היתה לתכלית אהבת הבורא ברוך הוא, שלא יאבד אומה שלימה וגדולה עבירה לשמה, על כן נבחר הוא וזרעו אחריו להיות כהן גדול".

בהמשך דבריו מבאר ה"חתם סופר" בדרך זו מה שמבואר בגמרא (סנהדרין קז): "ביקש דוד לעבוד עבודה זרה... והנה לקראתו חושי הארכי קרוע כתנתו ואדמה על ראשו, אמר לו לדוד, יאמרו מלך שכמותך יעבוד עבודה זרה. אמר לו מלך שכמותי יהרגנו בנו, מוטב יעבוד עבודה זרה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא". הכוונה בזה, כי דוד המלך היה מוכן למסור נפשו לאבד את חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, כדי למנוע חילול שם שמים בפרהסיא.

מסירות נפשו של אהרן בחטא העגל תיקון נפלא לחטא הרן

מעתה הנה מה טוב ומה נעים להבין איך תיקון אהרן הכהן את הפגם של הרן, כי כאשר נתבונן נראה כי שורש הפגם של הרן היה, שראה איך אברהם אחיו מסר נפשו על קדושת השם וניצל מכבשן האש, וקידש בכך שם שמים ברבים באופן שעדיין לא היה מעולם, כי לא רק שמסר נפשו להישרף על קדושת השם, אלא זאת ועוד שהצילו הקב"ה שלא כדרך הטבע מלהישרף באש, ובכך נתקדש שם ה' בעולם שהוא יכול לשנות את הטבע כרצונו, וגם שמו של אברהם נתפרסם בעולם שיצא חי מכבשן האש.

וכאשר ראה הרן שאברהם אחיו עלה בידו לקדש שם שמים וגם להינצל מכבשן האש ונתפרסם שמו העולם, השתוקק גם הוא לעשות כמעשה אברהם אחיו, למסור נפשו על קדושת השם בחשבו שינצל מכבשן האש ויתפרסם בעולם, אבל היה טמון בכך פגם גדול, כי לא רצה באמת למסור נפשו ולהישרף על קדושת השם, שהרי אם אברהם היה נשרף לא היה מוסר נפשו. זאת ועוד, שכוונתו היתה שלא לשמה כדי שיתגדל שמו כאברהם.

חתם סופר: אהרן מסר את נפשו לאבד את חלקו בעולם הזה ובעולם הבא כדי להציל את ישראל מכליה

הקב"ה הלביש את אדם הראשון שמונה בגדי כהונה, לרמז שתיקונו יהיה על ידי אהרן שלבש שמונה בגדי כהונה

בעש"ט הקדוש: השונה פרקו מאה פעמים ואחד, שלומד תורה לשם הקב"ה "אחד" יחודו של עולם

המגיד ממעזריטש: "השוכח דבר אחד ממשנתו", ששוכח ללמוד תורה לשם הקב"ה "אחד" יחיד ומיוחד

מכליה, בכך תיקן את נשמתו של הרן שנתגלגלה בו, שמסירות נפשו לא היתה לשם שמים.

האות א' של אהר"ן בבחינת: "שונה פרקו מאה ואחד"

בדרך זו במסילה נעלה לבאר ענין האות א', שניתוספה בשמו של אהר"ן על שמו של הר"ן, על פי מה ששינוי בגמרא (חגיגה ט):

"אמר ליה בר הי הי להלל, מאי דכתיב (מלאכי ג-ח) ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, היינו צדיק היינו עובד אלקים, היינו רשע היינו אשר לא עבדו, אמר ליה, עבדו ולא עבדו תרווייהו צדיקי גמורי נינהו, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד."

וכבר נתייגעו כל המפרשים ליישב הפליאה העצומה, איך יעלה על הדעת כי השונה פרקו מאה פעמים, שצריך על כך יגיעה עצומה, הוא עדיין נכלל בכלל "לא עבדו" - שאינו עובד את ה', וכאשר הוא חוזר על לימודו אפילו רק עוד פעם אחת, הוא כבר נכלל בעובדי ה' בבחינת "עבדו".

אך הביאור האמיתי על מאמרו של הלל הנשיא בדרך עבודה, אנו למדים מדברות קדשו של ה"תולדות יעקב יוסף" (סוף הספר) בשם מורו ורבו הבעש"ט הקדוש זי"ע, כי אינו דומה: "שונה פרקו מאה פעמים", אבל חסר לו הכוונה ללמוד לשם "אחד" הוא הקב"ה יחידו של עולם, כי בשעת לימודו אינו עוסק בתורה לשם ה' כי אם לכבוד עצמו, ולכן אינו נקרא עובד ה' שהרי הוא עובד את עצמו, "לשונה פרקו מאה ואחד", שהוא לומד את מאת הפעמים לשם "אחד" הקב"ה יחידו של עולם, כי בכך הוא עובד את ה' בהיותו עוסק בתורה לשמה.

וכן הביא ב"דגל מחנה אפרים" (דרוש לפורים ד"ה ויאמר) בשם זקינו הבעש"ט: "על דרך שאמר אדוני אבי זקני זללה"ה, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד,

והנה כעין מעשה זה קרה לאהרן הכהן, שמקודם באו ישראל אל חור וביקשו ממנו לעשות את העגל, ומסר נפשו על קדושת השם ולא רצה לעשות העגל והרגוהו, ובכך נתקדש שמו בכל הדורות כמי שמסר נפשו על קדושת השם, והנה כאשר באו אל אהרן קדוש ה' וביקשו ממנו לעשות את העגל, היה גם הוא מוכן ומזומן כמו שעשה חור, למסור נפשו על קדושת השם שלא לעשות את העגל.

אבל כאשר התבונן בכך השכיל להבין בחכמתו הגדולה, כי הן אמת ששמו יכלל בין כל הקדושים והטהורים שמסרו נפשם על קדושת השם, אבל הלא בכך לא רק שלא יוכל למנוע מישראל לעשות את העגל, אלא זאת ועוד, שאם יהרגוהו יתקיים בהם מקרא שכתוב: "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", ושוב לא יהיה להם תיקון לעולם, ואין לך חילול השם יותר גדול מזה, כי ישראל עם סגולתו שבחר בהם הקב"ה לא יהיה להם תיקון ח"ו.

לכן החליט למסור את נפשו באופן נשגב ונעלה כדברי ה"חתם סופר", שהיה מוכן לאבד את חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, על ידי שיעשה את העגל כדי שלא יהרגוהו, והעיקר שיציל בכך את ישראל שיהיה להם תיקון על חטא העגל בתשובה שלימה. וזהו שאמר בגודל קדושתו: "מוטב שיתלה הסירחון בי ולא בישראל", מוטב שאבד את חלקי בשני העולמות, ובלבד שאזכה להציל את ישראל מכליה.

הנה כי כן נשכיל להבין איך אהרן הכהן במסירות נפשו על חטא העגל, תיקן את הפגם במסירות נפשו של הרן שנתגלגל בו, כי בניגוד להרן שמסר נפשו רק כדי להיות כאברהם שניצל מכבשן האש, סירב אהרן למסור נפשו כדי להיות כחור ולהיכנס בין הרשימה של מקדשי השם בכל הדורות, אלא במקום זה בחר למסור את נפשו באופן יותר נעלה, לאבד את חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, כדי להציל את ישראל העם הנבחר

דהיינו שמכניס אחד שהוא אלופו של עולם בתוך לימודו". ויש לרמז ענין זה במה שדרשו הני דרדקי בגמרא (שבת קד.) את אותיות האל"ף ב"ת: "אל"ף ב"ת - אל"ף ב"נה". ופירש רש"י: "למוד תורה". לפי האמור יש לומר שהתכוונו לרמז בזה: "אלף בינה", שצריך בינה ללמוד תורה לשם אל"ף שהוא אלופו של עולם.

ומה נפלאים הם דברי ה"פרי חיים" על מסכת אבות להגה"ק בעל "אורח לחיים" (אבות פ"ג מ"ח), שהביא בשם המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע לפרש המשנה (פ"ג מ"ח): "כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו". ולכאורה יפלא איך אפשר כי בשביל שכחת דבר אחד כבר מתחייב בנפשו. אך לפי האמור הביאור בזה, כי העוסק במשנתו אבל שוכח דבר "אחד" ממשנתו, שאינו עוסק בתורה לשם הקב"ה "אחד" אלופו של עולם בבחינת: "מאה פעמים ואחד", כאילו מתחייב בנפשו עכדה"ק.

מעתה יש לומר, כי זהו ענין אות א' שניתוספה בשמו של אהר"ן על שמו של הר"ן, כי הרן אמנם מסר נפשו אבל כוונתו לא היתה לשם שמים, לכן היתה חסרה אצלו האות אל"ף לעשות לשם אלופו של עולם, אבל אהרן שמסר נפשו לאבד חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, בשביל כבוד ה' להציל את עמו ישראל מכליה, הנה תיקן בכך את נשמתו של הר"ן בהוספת אות א' בשמו אהר"ן, כי כל מעשיו היו לשם שמים בבחינת "מאה פעמים ואחד".

צירוף מחשבה טובה של אהרן למעשה הטוב של הרן

ויש להוסיף תבלין לבאר איך תיקן אהרן את נשמת הרן שנתגלגלה בו, על פי יסוד גדול שגילה לנו הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע, ליישב מה שמצינו בגמרא (חולין ז): אצל רבי פנחס בן יאיר, שנימק לרבינו הקדוש הטעם שאינו רוצה ליהנות מבני אדם: "ישראל קדושים הן, יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה". והקשו התוספות אם יש לו ואינו רוצה למה נקרא קדוש. ותירצו שהכוונה היא שהוא אמנם אינו רוצה, אך עם כל זאת הוא מזמן בני אדם לאכול אצלו מחמת הבושה. אמנם עדיין קשה לפי זה למה הוא נקרא קדוש.

אמר על כך הרבי ר' זושא זי"ע, כי ידוע שמכל מצוה נברא מלאך קדוש שהוא סגור של האדם שקיים המצוה, והנה מלאך הגם שהוא יצור רוחני, עם כל זאת הרי הוא כלול גם כן מגוף ונשמה, ממעשה המצוה נברא הגוף של המלאך, ומכוונת המצוה כראוי נבראת הנשמה של המלאך.

נמצא לפי זה כי אדם שיש לו כסף ואינו רוצה לתת, אלא שעם כל זאת הוא נותן צדקה רק מחמת

ונראה להביא ראייה שאהרן הכהן תיקן הבחינה של "כתנות אור" מדברי השל"ה הקדוש (פרשת תצוה), שמפרש הפסוק (שמות כח-ב): "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת", בלשון קדשו: "ומכח חטא האדם הוסר עדימו מעליו, דהיינו כתנות אור" בא"ף ונתלבש בכתנות עור" בעי"ן, וכתוב (שמות כח-מ) ולבני אהרן תעשה כתנות, והוצרכו להתלבש בגדי קודש... מלבושים מיוחדים לכבוד ולתפארת מדוגמת כתנות אור באלף".

יש לשלב ביאור זה עם הביאור שביארנו לעיל, כי לפני חטא עץ הדעת זכה אדם ללבוש "כתנות אור" עם אות א', לרמז כי לפני שנכנס בו יצר הרע היה יכול לייחד כל מעשיו לשם הקב"ה "אחד" אלופו של עולם, אבל אחרי שחטא איבד מדרגה זו ולבש "כתנות עור" בלי אות א', לרמז שמאז קשה לו לייחד כל מעשיו בלתי לשם ה' אלופו של עולם.

הקב"ה הלביש לאדם שמונה בגדי כהונה

יומתק לבאר בזה מה שכתוב אחרי שחטא אדם הראשון (בראשית ג-כא): "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם". דרשו על כך במדרש (במדב"ר ד-ח) שהלביש הקב"ה את אדם הראשון בבגדי כהונה גדולה:

"אדם הראשון היה בכורו של עולם, וכיון שקירב קרבנו שנאמר (תהלים סט-לב) ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס, לבש בגדי כהונה גדולה שנאמר (בראשית ג-כא) ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, בגדי שבת היו, והיו הבכורות משתמשין בהם. כיון שמת אדם מסרן לשנת, שנת מסרן למתושלח, כיון שמת מתושלח מסרן לנת, עמד נח והקריב קרבן, שנאמר (שם ח-כ) ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו'".

רבינו בחיי (בראשית ג-כא) מביא את המדרש הנ"ל, ומוסיף על כך רמז נאה, כי מטעם זה בכתוב: "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם", ישנן שמונה תיבות, כנגד שמונה בגדי כהונה גדולה שהלביש הקב"ה את אדם הראשון.

לפי האמור יש לומר פרפרת נאה שביקש הקב"ה לרמז לאדם הראשון, כי תיקון הפגם שלו בלבושי קודש של "כתנות אור" יהיה על ידי אהרן הכהן שלבש שמונה בגדי כהונה גדולה, לכן דרשו דוקא על מה שכתוב שעשה הקב"ה לאדם: "כתנות עור", שהלביש אותו הקב"ה בשמונה בגדי כהונה, כדי לרמז שכאשר ילבש אהרן שמונה בגדי כהונה יתקן הבחינה של "כתנות אור".

שם שמים, כדי להציל את ישראל עם ה' מכליה, אך המעשה שעשה את העגל לא היה טוב. לכן קיים בהם הקב"ה: "מחשבה טובה מצרפה למעשה", שצירף את מחשבתו הטובה של אהרן לשמה, עם המעשה הטוב של הרן שמסר נפשו בכבשן האש, ומשניהם יחד נעשה התיקון אצל אהרן.

והנה כאשר נתבונן נשכיל ללמוד מזה ביאור חדש על המאמר: "מתוך שלא לשמה בא לשמה", שהרמז בזה על תיקון שנעשה על ידי גלגולי נשמות, כמו שמצינו אצל הרן שנתקיים אצלו: "מתוך שלא לשמה" של הרן, שמסר נפשו על קדושת השם שלא לשמה, "בא לשמה", זכה לבוא בגלגול אהרן שמסר נפשו במחשבתו על קדושת השם לשם שמים בלי שום פניות, ועל ידי זה תיקן את מסירות הנפש של הרן שהיתה שלא לשמה.

אהרן תיקן את האות א' של "כתנות אור"

חשבתי דרכי להוסיף תבלין לבאר ענין האות א' שניתוספה בשמו של אהרן על שמו של הר"ן, על פי מה שמבואר בזהוהר הקדוש (פרשת בראשית לו): כי בחטא אדם הראשון נאבד ממנו "כתנות אור" עם אות א' ובמקום זה קיבל "כתנות עור" עם אות ע', ובלשון קדשו:

"בקדמיתא הוו כתנות אור, דהוו משתמשין בהו כעלאין דלעילא, בגין דמלאכי עלאין הוו אתיין לאתהנא מההוא נהורא, הדא הוא דכתיב (תהלים ח-ו) ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו, והשתא דחאבו, כתנות עור, דעור אתהני מנייהו ולא נפשא".

פירוש: "בתחילה היו כתנות אור, שהיו משתמשים בהן כעליונים למעלה, משום שמלאכים עליונים היו באים ליהנות מאותו אור, זהו שכתוב ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו, ועתה שחטאו, [הלבישם] כתנות עור, שהעור נהנה מהן ולא הנפש".

והנה לפי המבואר בדברי האריז"ל הנ"ל, היה הרן צריך למסור נפשו על קדושת השם כדי לתקן החטא של אדם הראשון, נמצא לפי זה כי אם היה עושה כן היה מתקן בכך האות א' של "כתנות אור", אבל לא השלים התיקון כראוי, משום שלא מסר נפשו רק אחרי שראה כי אברהם ניצל מכבשן האש, אבל אהרן במסירות נפשו תיקן את האות א' של "כתנות אור", לכן ניתוספה האות א' בשמו אהרן".

הבושה, הרי הוא מקיים מעשה המצוה אשר מזה נוצר הגוף של המלאך, אבל מאחר שחסרה לו כוונת המצוה לשמה עדיין חסרה למלאך הנשמה. אך לעומת זה מי שרוצה לתת צדקה אבל אין לו כסף לקיים המצוה, הרי מכוונת המצוה שלו נבראת הנשמה של המלאך, אבל מאחר שלא קיים המצוה במעשה חסר לו הגוף של המלאך, לכן מה עושה הקב"ה, מצרף ברוב רחמיו וחסדיו את המעשה של האחד עם המחשבה של השני, ומשניהם יחד נוצר מלאך קדוש מורכב מגוף ונשמה בתכלית השלימות.

הנה כי כן זהו שאמר רבי פנחס בן יאיר: "ישראל קדושים הם", כלומר על ידי השילוב של שני הסוגים יחד קדושים הם, ומפרש ואומר, "יש רוצה ואין לו", ועל ידי מחשבתו הטובה נוצרת הנשמה של המלאך, "ויש שיש לו ואינו רוצה", אלא שבכל זאת נותן מחמת הבושה, וממעשה זה נוצר הגוף של המלאך, והקב"ה מצרף שניהם יחד המחשבה והמעשה, כדי שגם קיום המצוה וגם המלאך הנוצר מן המצוה יהיו בתכלית השלימות.

רעיון קדוש זה מצינו גם אצל אחיו הקדוש הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע ב"נועם אלימלך" (פרשת מצורע ד"ה או יאמר), שמפרש מאמר חכמינו ז"ל (פסחים ג:): "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", פירוש, הקב"ה לוקח את התורה והמצוות שנלמדו ונעשו "שלא לשמה", ומביאם אל הצדיק שיש לו מחשבות "לשמה", כדי שיטהר וישלים בכך את התורה והמצוות שהיו שלא לשמה.

בדרך זו הוא מפרש כמין חומר דקדוק הלשון בגמרא (קידושין מ:): "מחשבה טובה מצרפה למעשה", ולכאורה היה צריך לומר: "מחשבה טובה כמעשה", אלא שהתכוונו לומר שהקב"ה "מצרף" את המחשבה של הצדיק שהיתה לשמה, עם מעשה המצוה של אדם שחסרה ממנו המחשבה לשמה, ועל ידי צירוף שניהם נשלמת המצוה בתכלית השלימות. ומדבריו הקדושים אנו למדים עוד, כי מאחר ששלימות המצוה נשלמת רק על ידי ה'לשמה' של מחשבת הצדיק, לכן מקבל הצדיק השכר של כל המצוה.

מעתה יאירו עינינו להבין איך תיקן אהרן את נשמת הרן שנתגלגלה בו, כי הרן עשה מעשה טוב שמסר נפשו על קדושת השם, אך מחשבתו לא היתה כראוי שהרי מסר נפשו רק כדי להינצל כמו אברהם, אמנם אצל אהרן גלגולו היה להיפך, שמחשבתו היתה טובה בתכלית השלימות לקדש

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com